

# Zkušenosti s poskytováním podpůrných opatření žákům se speciálními vzdělávacími potřebami

Mgr. Lenka Ondráčková

[www.edupraxe.cz](http://www.edupraxe.cz)



# Představení

## ► Mgr. Lenka Ondráčková

- 20 let učitelské praxe – učitel 2. stupně s aprobací matematika – zeměpis
- 12 let výchovný poradce na ZŠ s cca 550 žáky a vedoucí ŠPP
- od r. 2009 lektor v rámci specializačního studia pro VP poradce
- od r. 2013 lektor a jednatel vzdělávací agentury Edupraxe
- lektorka kurzů na téma rozvoj poradenských služeb ve škole, podpůrná opatření pro žáky s SVP, rozvoj učitelských dovedností v oblasti plánování výuky, diferenciaci a individualizace a hodnocení

# Moje východiska a zkušenosti

- ▶ V příspěvku se odráží zkušenosti z oblasti nastavení, realizace a vyhodnocování efektivity poskytování podpůrných opatření žákům s SVP a rolemi jednotlivých aktérů
- ▶ Ve školním roce 2023/24 vedení cca 100 výchovných poradců ve dvou ročnících specializačního studia na PdF MU Brno a lektorování seminářů k tématu ve školních sborovnách a v rámci webinářů

# Můj cíl

- ▶ Pojmenovat reálnou situaci ve školách, připomenout role jednotlivých aktérů systému, na příkladech dobré praxe se ukázat rozdíl mezi podporu a úlevou pro žáky a pojmenovat kroky, které mohou pomoci nastavit podporu v nejlepším zájmu žáka
- ▶ Motivovat Vás výchovné poradce k restartu systému ve škole a ujasnění si své role při nastavení, realizaci a vyhodnocování efektivity poskytovaných podpůrných opatření


# Připomenutí legislativních východisek

## Kdo je žák s SVP a co je to podpůrné opatření – § 16 zákona 561 /2004 platný od 1. 9. 2016:

- ▶ **Dítětem, žákem a studentem se SVP se rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření. PO se rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám dítěte, žáka nebo studenta. Děti... se SVP mají právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření školou a školským zařízením.**

# Kdo je žák s SVP a co je to podpůrné opatření – § 16 zákona 561 /2004 platný od 1. 9. 2016:

- ▶ Žáci se SVP jsou vzděláváni s využitím podpůrných opatření, která spočívají v:
  - poradenské pomoci školy a školského poradenského zařízení
  - **úpravě organizace, obsahu, hodnocení, forem a metod vzdělávání** a školských služeb včetně zabezpečení předmětů speciálně pedagogické péče
  - **úpravě podmínek přijímaní ke vzdělávání a ukončování vzdělávání**
  - **použití kompenzačních pomůcek**, speciálních učebnic a speciálních učebních pomůcek, využívání specifických komunikačních systémů

- úpravě očekávaných výstupů vzdělávání v mezích stanovených rámcovými vzdělávacími programy
  - vzdělávání podle IVP
  - využití asistenta pedagoga
  - využití dalšího pedagogického pracovníka, příp. tlumočnicka do znakového jazyka a dalších podpůrných osob (např. osobní asistent)
  - poskytování vzdělávání nebo školských služeb v prostorách stavebně nebo technicky upravených
- 



# Role školy v systému

- ▶ V rámci zákonných pravidel si každá škola buduje svůj systém péče o žáky se SVP a poskytování poradenských služeb, který ovlivňuje počet žáků se SVP, typy jejich postižení i finanční a personální možnosti školy – je posílena role školy, rostou nároky na kompetence učitelů pro komunikaci se školskými poradenskými zařízeními i rodiči → je důležité, aby učitelé systému dobře rozuměli
- ▶ Prioritou má být zájem žáka – není zákonem přesně definován

# Role školy v systému

- ▶ Aby byla podpora žáka efektivní, je důležitá spolupráce školy se zákonnými zástupci žáků i žáky samotnými
- ▶ Učitelé promýšlí, jak podpůrná opatření aplikovat v praxi tak, aby vedla k naplnění vzdělávacích cílů, a to je třeba zákonným zástupcům trpělivě vysvětlovat
- ▶ Stejná podpůrná opatření může být u různých žáků aplikováno různě, stejně tak u jednoho žáka různě v jednotlivých ročnících
- ▶ Je důležité promyslet a vysvětlit zákonným zástupcům, co je cílem podpory a jaká je jejich role

# Osoby v systému a jejich role

1. **Žák** – je klíč k řešení problému, měl by být součástí diskuse o nastavení PO a měla by být pojmenována jeho role – podíl na řešení
2. **Učitel** – realizuje PO na základě vymezeného cíle podpory, domluvy s ostatními aktéry, případně doporučení PPP, SPC (2. – 5. stupeň PO), vyhodnocuje, zda poskytovaná podpora vedou ke kompenzaci problémů a naplnění vzdělávacích cílů v jednotlivých předmětech


# Osoby v systému a jejich role

- 3. Zákonný zástupce** – potřebuje porozumět problému svého dítěte, přijmout realitu; hájí zájmy dítěte, ty však nemusí být souladu se zájmem dítěte rozvíjet se a vzdělávat se, měl by mít vymezený svůj podíl na podpoře dítěte a aktivně se účastnit
- 4. Školské poradenské zařízení – PPP, SPC** – hledá příčinu „problémů“ dítěte ve vzdělávání – provádí komplexní diagnostiku, na jejím základě dává doporučení, jak žáka podpořit, poskytuje škole metodickou podporu – vstupuje do systému, pokud opatření poskytovaná školou nevedou k posunu žáka ve vzdělávání

# Osoby v systému a jejich role


- 5. Školní poradenský pracovník** – realizuje PO pro žáka (předmět speciálně pedagogické péče, posilování komunikačních dovedností, ..), podílí se na vyhodnocování efektivity poskytovaných podpůrných opatření, poskytuje metodickou podporu pedagogickým pracovníkům, může být mediátorem při komunikaci rodina – škola, ...
- 6. Vedení školy** – zodpovídá, zastřešuje, vytváří podmínky pro vytvoření funkčního systému, podporuje motivaci pedagogických pracovníků realizovat podpůrná opatření a má kontrolní roli

# Osvědčené fáze poskytování PO

1. Běžná individualizace výuky
  2. Podpůrná opatření 1. stupně (PLPP)
  3. Inicie vyšetření žáka v ŠPZ
  4. Podpůrná opatření 2. – 5. stupně – IVP
- 


**Jaká je realita?**



- ▶ Část učitelů myšlenku inkluze nepřijala, nemají motivaci o systému a dětech s SVP v něm přemýšlet, vše vnímají jako „práci navíc“, mají mnoho předsudků
  - ▶ Aktuální pravidla pro vzdělávání žáků platí devátý školní rok a někteří žáci vychází ze základní školy téměř negramotní, a při tom s velmi dobrým prospěchem
  - ▶ Natavená PO ne vždy vedou k rozvoji žáka, zájem rodiče je často nad zájmem žáka
  - ▶ Motivací rodičů k vyšetření v PPP je často nespokojenost s hodnocením žáka ve škole – očekávají „úlevy“, které povedou ke zlepšení prospěchu
- 



- ▶ Aplikace Doporučení ŠPZ ve škole někdy problém „zakonzervuje“
- ▶ Ne všichni pedagogičtí pracovníci rozumí rozdílům mezi podporou a úlevou pro žáka
- ▶ Někdy se klade hlavní rozdíl na administraci, protože je administrativa je předmětem kontroly ČŠI
- ▶ Při vyhodnocení podpůrných opatření častěji popisujeme, jaká podpůrná opatření žákovi poskytujeme, místo toho, abychom vyhodnotili, zda vedla ke kompenzaci potíží a posunu žáka ve vzdělávání


- ▶ Školství se stává oblastí, ve kterém je handicap vnímaný jako výhoda
  - ▶ Pokud je učitel zahlcený s prací se žáky s SVP, nemá čas na nadané a bezproblémové žáky – podpora jednoho je někdy nastavena na úkor ostatních
- 

# Příklad

- ▶ Žák přechází na 2. stupeň, má problémy s psaním, školským poradenským zařízením diagnostikovanou dysgrafií a v doporučení mimo jiné – „poskytnout žákovi ofocený zápis“
- ▶ Co je cílem podpory?
- ▶ Co potřebujeme k tomu, abychom mohli podporu efektivně nastavit?
- ▶ Jaká je role učitele, asistenta ve třídě, rodiče žáka i žáka samotného?
- ▶ Na základě čeho podpůrná opatření vyhodnotíme?


příklad

# Jak zvýšit efektivitu podpory žáků s SVP – co se osvědčilo


1. Promyslet a konkretizovat cíle podpory – na čem je aktuálně nejdůležitější zapracovat
  2. Vycházet z aktuální pedagogické diagnostiky, platného doporučení ŠPZ, názoru žáka i rodiče
  3. Podpůrná opatření cílit na dosažení stanovených cílů
  4. Průběžně vyhodnocovat, zda se daří stanovené cíle naplňovat, reagovat na změny a aktuální situaci
  5. Posilovat spoluodpovědnost žáka i jeho rodiče za výsledky vzdělávání a dosahování cíle podpory
- 

6. Vhodně využívat formativní i sumativní hodnocení žáka, sumativní hodnocení by mělo vyjadřovat míru naplnění výstupů pro jednotlivé předměty ŠVP
7. Vést efektivní dokumentaci – dokumenty by neměly obsahovat fráze opsané z doporučení, ale popisovat, jak je budeme aplikovat pro daného žáka:
  - Příklad č. 1 – Plán pedagogické podpory
  - Příklad č. 2 – Dohoda o poskytování PO 1. stupně
  - Příklad č. 3 – Individuální vzdělávací plán
  - Příklad č.4 – Dohoda o poskytování PO 2. – 5. stupně

# Jaká může být role výchovního poradce v systému

1. Zná aktuální platnou legislativu a vysvětluje, jak je možné aplikovat ji do systému ve škole
  2. Díky znalosti a porozumění systému může koordinovat systém školy, dává návrhy na jeho zefektivnění – např. jak předávat informace
  3. Komunikuje s ŠPZ – aktivně se podílí na nastavení podpůrných opatření pro žáka
  4. Poskytuje metodickou podporu pedagogickým pracovníkům, kteří se žákem pracují – výsledkem by mělo být, že rostou jejich kompetence
- 



5. Účastní se přímé komunikace s učiteli žáky a rodiči – ideálně v okamžiku, kdy škola obdrží Doporučení ŠPZ – buď investujeme čas do vysvětlení a domluvy (prevence), nebo se podílíme na řešení problémů (intervence)
  6. Podílí se na aktuální pedagogické diagnostice a nastavení a vyhodnocování cílů podpory – např. metodické náslechy ve třídách a následná komunikace s učitelem
- 

**Proč stojí za to  
pokusit se o restart  
systému ve škole**

- ▶ **Našimi hlavními „klienty“ jsou děti, které nemůžou za to, jak je nastavený systém, že jejich učitel s inkluzí nesouhlasí jejich rodiče vzdělávání nezajímá**
  - ▶ **Pokud dítě podpoříme v kompenzaci jeho problémů a posunu vzdělávání, má šanci uspět i na střední škole a najít profesi, ve které bude úspěšný**
  - ▶ **Důležitým motivačním faktorem pro nás všechny je pocit smysluplnosti a pozitivní zpětná vazba – od kolegů, rodičů i žáků samotných**
- 